

14.12.2017

Sisäministeriö
kirjaamo@intermin.fi

Viite: Hanketunnus SMDno-2016-1495

JOKILAAKSOJEN PELASTUSLAITOKSEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI PELASTUSLAIN MUUTTAMISESTA JA VÄLIAIKAISESTA MUUTTAMISESTA SEKÄ ERÄIDEN MUIDEN LAKIEN MUUTTAMISESTA

Lausunnon osa 1 - Laki pelastuslain muuttamisesta

Lain 1 §:ään suunniteltu tarkennus on aiheellinen.

Lain soveltamisalaa koskevan 2 § 2. momentin 1. kohdassa todetaan pelastustoimen viranomaisten tehtävästä *ohjata, neuvoa, valistaa ja valvoa*.

Jokilaaksojen pelastuslaitos esittää että termi *valistaa* uudistetaan vastaamaan jo laajasti pelastustoimialalla käytössä olevaan termiin *turvallisuusviestintä*. Muotoilu voisi olla esimerkiksi näin:

pelastustoimen viranomaisten tehtävästä ohjata, neuvoa ja valvoa 1 momentissa tarkoitettuja tahoja momentissa säädettyjen velvollisuuksien täyttämässä sekä suorittaa erikseen laadittuun vuosittaiseen suunnitelmaan perustuen turvallisuusviestintää näille tahoille.

Lain perusteluteksteissä voitaisiin avata käsitettä turvallisuusviestintä ja kytkeä se nykyisessä laissa olevaan *valistus* – termiin, jotta tämän tehtävän jatkuvuus on todettavissa. Perusteluteksteissä voidaan myös tarkentaa *vuosittaista suunnitelmaa* tarpeellisilta osiltaan.

Lain 16 §:ssä todetaan että *”Maakunnan pelastusviranomaisen tulee tarvittaessa ilmoittaa sille toimitetusta suunnitelmasta poliisille ja ensihoidosta vastaavalle terveysviranomaiselle.”*

Jokilaaksojen pelastuslaitos esittää että edellä olevasta muotoilusta poistetaan sana *tarvittaessa*. Tarveharkintaa siitä, onko jostain yleisötilaisuudesta ilmoitettava poliisille tai ensihoidosta vastaavalle terveysviranomaiselle ei pidä säilyttää pelastusviranomaisen vastuulle. Lähtökohtaisesti pitäisi kaikista yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmista ilmoittaa ao. yhteistyöviranomaisille ja siten siirtää tarveharkinta näihin tilaisuuksiin varautumisesta toimialoillaan vastuullisille, asianomaisille yhteistyöviranomaisille itselleen.

Lain 26:stä ollaan poistamassa viittaus alueen (tulevan maakunnan) pelastustoimen monijäsenisestä toimielimestä pelastusviranomaisena mitä ei voida pitää perusteltuna.

Jokilaaksojen pelastuslaitos esittää, että uuteen lakiin muotoillaan mahdollisuus, että maakunta asettaa pelastuslaitokselleen monijäsenisen toimielimen ja laki mahdollistaa sen tulkitsemisen pelastusviranomaiseksi. Muotoilu voisi olla näin:

Maakunnan pelastusviranomaisia ovat maakunnan pelastuslaitoksen ylin viranhaltija ja hänen määräämänsä pelastuslaitoksen viranhaltijat *sekä maakunnan asettama pelastuslaitoksen johtokunta tai muu vastaava pelastuslaitoksen toimintaa johtava monijäseninen toimielin.*

Asiaa voidaan tarkentaa perustelutekstissä siten, että ei tule tulkintaongelmia suhteessa maakunnan järjestämislakiin ja maakunnan itsehallinnon piirissä olevaan maakuntakonsernin organisointiin mitä ao. muotoilulla tarkoitetaan.

Lain 27 § 2. momentin 1. kohdassa on jälleen termi *valistus* käytössä. Tämän kohdan muotoilu esitetään muutettavaksi muotoon:

1) pelastustoimelle kuuluvasta *ohjauksesta, neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä*, jonka tavoitteena on...

Lain 27 § 3. momentin 2. kohdassa oleva pelastuslaitoksen mahdollisuus tukea alueeseen (maakuntaan) kuuluvan kunnan valmiussuunnittelua siitä sovittaessa ollaan poistamassa.

Maakunnan kuntien valmiussuunnittelun ja varautumisen yhteensovittamisen kannalta on tärkeää että tälle pelastuslaitoksen tuelle maakunnan kunnille jätetään säädöksiin mahdollisuus. Lisäksi kuntakenttään jäänee edelleen merkittäviä kuntayhtymiä. Tämä kohta voitaisiin muotoilla uudistettavassa lainsäädännössä muotoon:

2) *tukee maakuntaan kuuluvan kunnan ja kuntayhtymän valmiussuunnittelua, jos siitä on maakunnan ja kunnan tai kuntayhtymän kanssa sovittu;*

Lain 29 § aiotaan kumota kokonaan, mitä ei voi pitää perusteltuna. Maakunnan alueen kunnat ovat myös tulevaisuudessa merkittäviä toimijoita kansalaisten turvallisuuden tunteen luomisessa, turvallisen asuin- ja työskentely-ympäristön kehittämisessä sekä kunnan varautumisessa. Kuntien oman riskienarvioinnin taso ja yhteismitallisuus sekä riskitietoisuus kärsivät siitä ettei kuntia enää kuulla maakunnan pelastustoimen palvelutasopäätöksen valmistelussa ja siitä päätettäessä.

Jokilaaksojen pelastuslaitos esittää että uuteen 29 §:ään muotoillaan maakunnalle velvoite kuulla maakunnan alueen kuntia pelastustoimen palvelutasosta päättäessään.

Nykyisen pelastuslain 30 § ja uuden lakiluonnoksen 46 §:n 2. momentin 13. sekä 14. kohdan mukaisia sammutusveden hankinnan suunnittelua, veden toimittamista sekä sammutusveden ottamiseen liittyvistä luonnonvesilähteistä huolehtimista ja kaikkien näiden kunnossapito- ja huoltovastuita koskevat vastuu- ja kustannussuhteet esitämme uudelleen arvioitaviksi kunnan, vesihuoltolaitoksen ja maakunnan (pelastuslaitoksen) kesken.

Nyt lakiluonnokseen kirjattu vastuujako sekä erikseen sovittavaksi jäävä kustannusten jakaminen eivät välttämättä palvele riittävän toimintavarmasti sammutusveden todellista saatavuutta. Käytännössä on havaintoja siitä, että palopostien ja sammutusvesiasemien vuosittaisia tarkastuksia

ja välttämättömiäkin korjaustarpeita laiminlyödään ja niiden epäkuntoisuus on aiheuttanut ongelmia varsinaisissa sammutustehtävissä.

Vähintäänkin pitää säädöksiin luoda mahdollisuus siihen, että pelastuslaitos voi valvontatoimintaansa liittyen tarkastaa palopostien ja sammutusvesiasemien kunnan sekä käyttää muun valvontatoiminnan mukaista korjausmääräysmenettelyä sekä tarvittavia pakkokeinoja niiden kunnostamiseen.

Pelastuslain 57 § 1. momentin nykyistä muotoilua on muutettava. Pykälän tiukka tulkinta vaikeuttaa tai jopa estää pienille paikkakunnille pelastustoimintaan osallistuvan päätoimisen henkilöstön saatavuutta, rajoittaa tarpeettomasti käytettävissä olevien henkilöresurssien hyödyntämistä pelastustoiminnassa, haittaa kriittisten virka-aikaisten lähtövarmuuksien varmistamista sekä haittaa eräiden virkojen ja toimien täyttämistä.

Pelastuslaitoksien palveluksessa on paljon muutakin päätoimista henkilöstöä, joka käytännössä osallistuu pelastustoimintaan ilman pelastusalan ammattitutkintoa saatuaan pelastustoiminnan tehtävänsä edellyttämän perehdytyksen tai suoritettuaan pelastustoimintaan osallistuvalla sopimuspalokuntalaiselta vaaditun koulutuksen. Useissa pelastuslaitoksissa on palotarkastajan, suunnittelijan, ensihoitajan, kalustonhoitajan, huoltomiehen tms. nimikkeellä olevissa viroissa ja toimissa henkilöitä, joilla on jokin muu tehtävään edellytetty ammattikoulutus kuin lain 57 § 1. momentissa on määrätty. Useimmiten nämä henkilöt ovat suorittaneet sopimushenkilöstön peruskoulutusjärjestelmän mukaisia kursseja voidakseen osallistua pelastustoimintaan.

Karkeimmillaan kun tarkastellaan pelastustoiminnan sisältöä lain 32 § perusteella, niin 57 § 1. momentin ahtaan tulkinnan mukaan esimerkiksi pelastuslaitoksen toimistohenkilöstö ei voi osallistua edes pelastustoimintaan liittyviin tukitehtäviin kuten viestintään tilanne- tai johtokeskuksessa tai pelastustoimintaan liittyviin huolto-, kuljetus- ja muihin tukitehtäviin. Laajoissa pitkäkestoisissa pelastustoiminnan tilanteissa pelastuslaitoksen on kyettävä ilman 57 §:n rajoitteita käyttämään koko henkilökuntaansa pelastustoiminnassa ja sen tukitehtävissä.

Pykälässä 71 esitetään, että rakennusluvan myöntävä viranomainen voi sallia yhteisen väestönsuojan rakennettavaksi myöhemminkin kuin viiden vuoden kuluessa ensimmäisen rakennuksen osittaisesta loppukatselmuksesta, jos siihen on perusteltu syy eikä poikkeuksen tekeminen olennaisesti heikennä suojautumismahdollisuuksia. Jokilaaksojen pelastuslaitos katsoo, että ratkaisu, jossa ei säädöstasolla tarkemmin määritellä mitkä ovat perustellut syyt, johtaa käytännössä kestävämmällä tavalla eriarvoiseen tilanteeseen eri alueilla ja kunnissa.

Pykälässä 75§ esitetään, että rakennusluvan myöntävä viranomainen voi kunnan hakemuksesta asianomaista pelastusviranomaista kuultuaan myöntää vapautuksen väestönsuojien rakentamisesta tietyllä alueella, jos siellä arvioidaan olevan ennestään riittävä määrä suojapaikkoja. Jokilaaksojen pelastuslaitos katsoo, että säädöstasolla ei tulisi jättää päätöksenteon perusteeksi sisällöltään tarkasti määrittämätöntä arviointia, jonka perusteella helpotus voitaisiin myöntää. Myös tämä kohta johtaa käytännössä maakunnissa ja kunnissa erityyppisiin soveltamisperiaatteisiin ja siten rakennuttajien ja rakentajien eriarvoiseen kohteluun.

Pykälään 96 Jokilaaksojen pelastuslaitos esittää lisättäväksi mahdollisuuden laskuttaa myös eräistä muista tehtävistä, joita ei voi tulkita pelastustoimen kiireellisiksi tehtäviksi.

Näitä ovat esimerkiksi hisseihin liittyvät vikatilanteet, joissa hissiin jumiin jääneet ihmiset eivät ole välittömässä hengen tai terveyden vaarassa. Hissien kaukovalvonta- ja huoltopalveluja liiketaloudellisin periaattein tuottavat huoltoyhtiöt ovat systemaattisesti alkaneet hälyttää hätäkeskuksen kautta pelastuslaitoksen yksikön, joka käy ilmaiseksi tekemässä kaupalliselle toimijalle yksityisoikeudelliseen sopimukseen perustuvan tehtävän. Perusteena pelastusyksikön hälyttämiselle näihin tehtäviin on pääsääntöisesti vain se, että varsinaisen huoltoyhtiön toimintavalmius ja palvelukyky eivät ole riittävän nopea.

Muita vastaavan luonteisia tehtäviä ovat vartiointiliikkeiden tai vastaavien toimesta kaukovalvottujen paloilmoin- ja palovarointinjärjestelmien vikatilanteet tai niiden aiheuttamat erheelliset hälytykset (vrt. hätäkeskukseen kytkettyjen paloilmoinlaitteistojen aiheuttamat erheelliset), joihin etävalvontaa kaupallisin perustein suorittava yritys hälyttää hätäkeskuksen kautta pelastustoimen yksikön.

Uudessa lakiluonnoksessa aiotaan kokonaan poistaa nykyisen pelastuslain määräys (§ 100, 2. mom.), jonka mukaan kunnalle voidaan myöntää harkinnanvaraista avustusta väestönsuojelutoimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin. Kieltämättä tämä lain määräys lienee sellainen, ettei sen mukaista avustusta ole kunnille lainkaan myönnetty. Jokilaaksojen pelastuslaitos esittää kuitenkin, että ao. säädös jätetään uuteen lakiin sillä tulevaisuuden toimintaympäristön ja riskikuvien aiheuttamia kustannuspaineita väestönsuojelutoimenpiteistä on mahdotonta ennustaa ja tämä kohta mahdollistaisi tarvittaessa harkinnanvaraisen avustamisen valtion varoista.

Pykälässä 109, jossa määrätään viranomaisverkon käytettävyyteen liittyvistä erityisistä vaatimuksista, rajataan erityisen vaatimusten asettaminen vain tavanomaista suurempien henkilöturvallisuusriskien kohteisiin. Jokilaaksojen pelastuslaitos esittää, että myös rakennuksiin tai rakennelmiin, joihin liittyy tavanomaista suuremmat omaisuusvahinkoriskit, tulisi voida edellyttää erityisiä viranomaisverkon käytettävyyttä varmistavia laitteita.

Valmisteilla olevassa laissa ollaan pykälässä 111a määräämässä kunnat edelleen vastuuseen öljyvahinkojen jälkitorjunnasta ja kunnan on määrättävä jälkitorjunnasta vastaava viranomainen.

Öljyvahinkojen määrä kuntakohtaisesti tarkasteltuna on vuositasolla hyvin pieni ja erittäin harvoin öljyvahinko on luonteeltaan sellainen, joka vaatii merkittävää jälkitorjuntaa. Näiden tehtävien vähäisyyden vuoksi ei kuntakohtaisesti tarkasteltuna kuntiin kerry lainkaan osaamista tähän tehtävään. Tämä todennäköisesti nostaa jälkitorjunnan kustannuksia, vaikeuttaa jälkitorjunnan pitkäjänteistä kehittämistä tehden jälkitorjunnasta, sen ohjaamisesta, johtamisesta ja toteutuksesta varsin monisäikeistä sekä sirpaloitunutta.

Jokilaaksojen pelastuslaitos esittää, että tämän säädösuudistuksen yhteydessä öljyvahinkojen jälkitorjunta siirretään maakunnan vastuulle, johon on tehtävien volyymin kasvun myötä mahdollisuus kerryttää sekä keskittää syvempää jälkitorjunnan osaamista. Samalla jälkivahinkojen torjunnan kehittämiselle avautuu uusia mahdollisuuksia keskitetyimmän toiminnan myötä. Säädöspohjalta olisi mahdollistettava että tarvittaessa eri maakunnat voivat sopia öljyvahinkojen jälkitorjunnan osalta keskinäisestä yhteistyöstä. Kunnalle on edelleen säädettävä velvollisuus antaa virka- ja asiantuntija-apua maakunnalle kunnan alueella tapahtuneiden öljyvahinkojen

jälkitorjunnassa, jolloin mm. henkilötyövoimaan, kone- ja laitetarpeisiin on saatavissa paikallista apua sekä asiantuntemusta jälkitorjuntavaiheessa.

Lausunnon osa 2 Laki palosuojelurahastolain muuttamisesta

10 § Palosuojelurahaston hallinto

Jokilaaksojen pelastuslaitos ei pidä hyväksyttävänä sitä, että säädösvalmistelussa pyritään vahvistamaan sisäministeriön ohjausta Palosuojelurahastosta siten, että se vaarantaa rahaston riippumattomuuden.

Mikäli lainsäädännöllä heikennetään Palosuojelurahaston riippumattomuutta, aiheuttaa se ilmeisen riskin koko rahaston asemalle ja siten rahaston tulevaisuudelle.

Tällä perusteella esitetään, että luonnoksesta poistetaan Palosuojelurahaston hallituksen toimivaltaa rajoittava kirjaus, jonka mukaan Palosuojelurahaston hallitus työskentelisi sisäasiainministeriön asettamien tulostavoitteiden puitteissa. Asianomainen kohta olisi esitetyn muutoksen jälkeen muodossa:

Hallituksen tehtävänä on erityisesti:

3) päättää rahastosta myönnettävistä avustuksista ja muusta rahoituksesta.

Sisäministeriöllä ei, Palosuojelurahaston itsenäisyyden turvaamiseksi, tulisi olla rahaston varojen ohjaukseen liittyvää ohjausvaltaa. Jokilaaksojen pelastuslaitos esittää että rakenne, jossa sisäministeriö hyväksyisi rahaston tulostavoitteet rahaston hallituksen esityksestä, poistetaan luonnoksesta.

14 § Avustukset ja muu rahoitus

Palosuojelurahastosta säädettäessä avustuksen saajaksi tulee kuntien ja maakuntien lisäksi kirjata pelastuslaitokset.

Perusteluna tälle on pelastustoimen uudistuksessa oleva selkeä tavoite, että jatkossa kussakin maakunnassa olisi maakunnallisena liikelaitoksena toimiva pelastuslaitos. Tällöin liikelaitoksella tulee olemaan oma talousarvio ja tilinpäätös sekä tase, nykyisten kunnallisten liikelaitosten mukaisesti. On tarkoituksenmukaista, että pelastuslaitoksen mahdolliset avustukset ohjataan suoraan pelastuslaitos-liikelaitoksen kirjanpitoon eikä sisäisinä siirtoerinä maakunnassa.

Jokilaaksojen pelastuslaitos esittää, että Palosuojelurahaston tulisi huomioida aiempaa paremmin muutokset kaluston ja kiinteistöjen hankintakäytännöissä.

Esimerkiksi leasinginvestoinnit Suomessa ovat monikertaistuneet ja niiden käyttö on edelleen laajenemassa leasinginvestointien joustavuuden tuomien etujen ansiosta. Avustuksen osoittaminen esimerkiksi kunnan tai maakunnan kokonaan omistaman yhtiön rakennus- tai kalustohankkeeseen tulisi mahdollistaa samoin kuin rahoitusleasingin käyttö rakennus- ja kalustohankinnoissa.

Muista lausunnoista

Muilta osin Jokilaaksojen pelastuslaitos yhtyy Ylivieskan kaupungin ja pelastuslaitosten kumppanuusverkoston eli pelastusjohtajien yhdistyksen lausunnoissa esitettyihin asioihin, joita ei välttämättä ole pelastuslaitoksemme lausunnossa huomioitu.

Lain valmisteluprosessista ja lausunnon antojasta

Olisi ollut suotavaa, että tulevaisuuden pelastustoimen kannalta merkittävässä lakivalmistelussa olisi järjestetty hyvissä ajoin keskustelutilaisuuksia, joissa olisi alan toimijat ja sidosryhmät voineet kuulla valmistelun perusteista sekä vaikuttaa hyvissä ajoin lain valmisteluun.

Lausunnonantoon varattu aika olisi saanut olla merkittävällä tavalla pidempi koska näin lyhyt lausunnonantoaika ei mahdollista pelastustoimen alueen kuntien, eli nykyisten pelastuslaitosten omistajien, keskustelu- ja kuulemistilaisuuden järjestämistä lakiluonnoksesta.

JOKILAAKSOJEN PELASTUSLAITOS

Jarmo Haapanen
pelastusjohtaja

TIEDOKSI sari.mustila@intermin.fi